

3987

או.

מדינת ישראל

הכנסת

פרוטוקול מס' 60/ד

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, שהתקיימה
ביום ד', 17.6.59, בשעה 8.30

נכח:

- חברי הוועדה: ז. ורהפטיג - היו"ר
 ב. אזניה
 ע. איכילוב
 מ. בגין
 י. בורג
 ד. בר-רב-האי
 ע. דגני
 ש. יוניצ'מן
 י. כמיס
 ב. לוקר
 מ. סנה
 ח. צדוק
 מ. קסיס
 ח. רובין
 י. רוזנברג
 י. רוקח
 י. שופמן

- מוזמנים:
 הרב טולידנו - שר הדתות
 מר רוזן - שר המשפטים
 מר כהן - היועץ המשפטי לממשלה
 מר ידין - המשנה ליועץ המשפטי
 מר רוזנטל - נציג משרד המשפטים
 מר צלזנר - היועץ המשפטי, משרד הדתות

סדר-היום: חוק למניעת הונאת הציבור (כשרות), תשי"ט-1959.

=====

היו"ר ז. ורהפטיג: אני פותח את הישיבה.

בטרם נעבור לסדר היום ברצוני לשאול את שר המשפטים אם בכוונתו להאריך את תוקף סעיף 23 לחוק הגנת הדייר.

שר המשפטים: בענין זה היו הרבה פניות ועניתי לכל הפונים, כי העברתי את הבעיה לוועדה הציבורית. אם יתברר שיש צורך בהארכת החוק, נוכל לעשות זאת באופן רטרואקטיבי, כפי שנעשה הדבר לפני שנה. שמעתי ממזכיר הוועדה הציבורית, כי הוועדה קיבלה לאחורונה החלטות שעדיין לא ידועות לי.

היו"ר ז. ורהפטיג: במושג "בית עסק" כלול גם בית-כנסת. לגבי בתי-כנסת בוודאי שיש צורך להאריך את תוקף הסעיף. הייתי מבקש לשמוע מהי עמדת הממשלה לגבי הארכת החוק, כי אם אין בכוונתה לעשות זאת יוכלו חברי-כנסת ליטול לידם את יזמת החקיקה בענין זה.

חוק למניעת הונאת הציבור (כשרות)

מר ח. כהן: נשמיע את עמדת הממשלה לגבי כל סעיף וסעיף, לכן כדאי להכנס לדיון על סעיפי החוק.

סעיף 1

היו"ר ז. ורהפטיג: הפסקנו את הדיון בהגדרה של "רשות מוסמכת", שלפי הצעתנו היתה: רשות מוסמכת, לענין חוק זה - רב שהוסמך לענין חוק זה או לענין הוראה פלונית על מועצת הרבנות הראשית לישראל.

מר כהן: הצעת הממשלה היא לא להשתמש במושג "רשות מוסמכת" אלא ב"רב מוסמך" ולהגדירו: רב מקומי או רב שהוסמך על ידי רב מקומי לענין חוק זה או לענין הוראה פלונית מהוראות חוק זה. פירוש הדבר, כי אפשר יהיה להסמין רב לעניני שחיטה בלבד וכדומה. בתקנות כנסת ישראל יש הגדרה של רב מקומי. הממשלה אינה רואה צורך בהגדרה מיוחדת של תעודת הכשר. אבל אני מניח שאין התנגדות עקרונית להגדרה שבהצעת החוק.

סעיף 2

מר כהן: הממשלה מציעה למחוק את סעיף 2, מפני שהיא סבורה שתכנון כלול בשני סעיפים אחרים של החוק.

סעיף 3

מר כהן: את סעיף 3 מציעה הממשלה לנסח: "לא יצהיר ולא יפרסם אדם על בית עסק ולא יחזיק בו ולא ינהלו ככשר, אלא אם הורשה לכך בכתב על ידי רב מוסמך; לענין סעיף זה, בית עסק - בית עסק למכירת מצרכי אוכל, לרבות אסליז ולרבות מקום בו מוכרים ומגישים מאכלים ומשקאות לאכילה או לשתייה".

סעיף 4

מר כהן: את סעיף 4 מציעה הממשלה לנסח: "לא יצהיר ולא יפרסם אדם על שחיטתו ככשרה אם לא הורשה לכך בכתב על ידי רב מוסמך".

סעיף 5

מר כהן: את סעיף 5 מציעה הממשלה לנסח: "לא יפרסם אדם על דבר שהוא כשר ולא ישתמש בסמל, ציור או סימון הנושא את המלה "כשר" בכל צורה שהיא לגבי כל סחורה או מקום-עסק, אם לא הורשה לכך בכתב על ידי רב מוסמך או אם כשרותו של הדבר לא אושרה בכתב על ידי רב מוסמך".

אבקש את היועץ המשפטי של משרד הדתות להסביר את מהות המושג "רב מקומי".

מר גלסנר:

אין בחקנות כנסת ישראל הגדרה מפורשת של רב מקומי. אך בקחנה מס' 5 יש הוראה שבכל קהילה חוקם לשכת רבנות או ימנה רב. בחקנה 5(1) נקבע שהרב יתמנה או ייבחר לפי התקנות שיוחקנו על ידי הוועד הלאומי ומועצת הרבנות הראשית גם יחד. תקנות אלו הותקנו והן בתוקף. לפיהן, נבחר רב הקהילה על ידי חברי ועד הקהילה ועל ידי נציגי בתי הכנסת הגדולים. בחירתו של רב הקהילה טעונה אישור מועצת הרבנות הראשית לישראל. אין כיום מושג "קהילה" והכוונה למקום. לכן, אם כי אין הגדרה מפורשת של רב מקומי, הרי זהו מובנו של המושג "רב קהילה".

מר גלסנר: בחוק הדיינים מופיע זן הפעם הראשונה והיחידה המושג "רבנים מקומיים". נאמר שם שרבנים מקומיים הם בתוקף תפקידם גם דיינים.

בתקנות ששר הדתות עומד להתקין יוגדר כי בכל מקום שמדובר על בחירת רב, פירוש הדבר שמדובר על בחירת רב מקומי. אם תקנות אלו יוחקו, יהיה יותר מפורש מיהו רב מקומי.

ד. בר-רב-האי: האם באיזה מקום שהוא יש כיום ספק מיהו הרב המקומי?

מר גלסנר: אין ספק, זה דבר ידוע.

ח. צדוק: האם כיום יש בכל מקום רב מקומי אחד, או יתכן שבמקום אחד יהיו כמה נושאי תואר זה?

שר הדתות: עד עכשיו היו שני מיני רבנים: רב עדה ורב מקומי. אבל הבחנה זו אינה מופיעה בחוק. יתכן שבמקום מסויים יהיה יותר מרב אחד, אבל כל הרבנים בעלי תואר של רב מקומי.

י. שופמן: האם הידיעה העובדתית מיהו רב מקומי פותרת גם הבעיה גם מבחינה משפטית?

ש. יוניצ'מן: מהו ההבדל בין רב ראשי מקומי לבין רב מקומי?

שר הדתות: מבחינה עובדתית ידוע מיהו רב מקומי. אני חושב שבית המשפט יתחשב בעובדות שנקבעו מיום קום המדינה, אפילו לא כתובות הן בחוק.

אשר לרבנים ראשיים, אין רבנים ראשיים מקומיים אלא בשלוש ערים: ירושלים, תל-אביב ופתח-תקוה.

שר המשפטים: לפי החוק לא קיים רב ראשי מקומי. יש רק שני רבנים ראשיים לישראל.

מר גלסנר: זהו המצב לפי תקנות כנסת ישראל.

שר המשפטים: למעמד של רבנים מקומיים ראשיים בתל-אביב, פתח-תקוה וירושלים אין כל יסוד בחוק.

י. רוזנברג: בעיר מסויימת קיים מצב עובדתי כזה שהמועצה הדתית קבעה כי שלושה רבנים הם רבני העיר, ראש העיר חולק על כך ומכיר רק באחד מהם כרב העיר, נציג משרד הדתות רואה בשנים מהם רבני העיר, הרבנות הראשית אומרת שרק אחד מהם הוא רב העיר ואילו כמה עדות שבעיר טוענות כל אחת כי רבה הוא הרב של העיר. מיהו במקרה זה הרב המקומי?

היו"ר ז. ורהפטיג: האם הממשלה תסכים לנסח את ההגדרה של רב מוסמך כך: "רב מוסמך - הרב המקומי שאושר לפי תקנות כנסת ישראל על ידי הרבנות הראשית לרב מקומי"?

שר המשפטים: בדיון בממשלה, רוב חברי הממשלה התנגדו לכל תוספת.

שר הדתות: אני מאשר את דברי שר המשפטים. אני חושב שהמלים "הרב המקומי" בה"א הידיעה מספיקות.

היו"ר ורהפטיג: האם הממשלה תסכים לומר: "רב מקומי מוסמך לתת הכשרים בשטח שיפוטו"?

היו"ר ורהפטיג: לפי דעתי, זה יכול להיות. אבל בישיבת הממשלה לא נגענו בשאלה זו.

שר המשפטים: מהי חשיבות התוספת הזאת?

חשיבות התוספת בכך שרוב מנהלל לא יכול לתת
הכשר בירושלים.

היו"ר ז. ורהפטיג:

האם הכוונה היא שהוראה זו תחול גם על שחיטה
ובשר שהוכשר על ידי רב מקומי בחיפה לא יוכל

שר המשפטים:

להמכר כבשר כשר בפתח-תקוה?

בשר שהוכשר על ידי רב מקומי יוכל להמכר בכל
הארץ כבשר כשר. צריך אולי לומר זאת במפורש בחוק.

שר הדתות:

האם הממשלה לדידה תסכים להוסיף בהגדרה של רב
מוסמך, רב מקומי או שהוסמך על ידו ובמקום שאין
רב מקומי כונתי לחברות כ"אל-על", צי"מ, מפעלי
הפתוח וכד', רב שהוסמך על ידי הרבנות הראשית
במיוחד לכך?

היו"ר ז. ורהפטיג:

זה מובן מאליו, כי הרבנות הראשית בעצמה אינה
נותנת הכשרים בשום מקום.

שר הדתות:

אני חושב, כי התוספת, או רב שהוסמך על ידי
הרבנות הראשית" היא ביזוי הרבנות הראשית, משום שברור שרב מקומי צריך
לקבל אישור של הרבנות הראשית.

אין אנו מוסמכים לענות על שאלת היו"ר, ואנו
צריכים לברר אותה.

שר המשפטים:

האם אלה אשר מציעים את המונח, רב מקומי
סבורים כי הכשר שניתן במקום פלוני הוא טוב
גם למקום פלמוני? אם כן - מיהו רב מקומי במקרה שקיימים חילוקי-דעות כפי
שצי"נת קודם ביחס לזהותו של הרב המקומי?

י. רוזנברג:

לא ידועים לי מקרים של חילוקי-דעות בין המועצה
הדתית לבין ראש העיר. על כל פנים, משרד הדתות
עומד להתקין תקנות לבל לא יהיו מקרים כאלה.

שר הדתות:

לדעתי, הרבנים שהמועצה הדתית הכירה בהם הם
הרבנים המקומיים.

שר המשפטים:

מבחינה משפטית התשובה נראית לי פשוטה מאד.
הואיל והחוק המוצע הוא חוק פלילי, הרי בכל
מקרה של ספק פועל הספק לטובת הנאשם. זאת אומרת, ספק רב מקומי - לקולא.

מר כהן:

האם התקנות ששר הדתות עומד להתקין אושרו על
ידי הרבנות הראשית?

היו"ר ז. ורהפטיג:

עדיין לא, ואני חושב שאין צורך בזה לפי החוק.
בכל אופן, העתק התקנות נשלח לרבנות הראשית.

שר הדתות:

זאת אומרת, שר הדתות חושב שתקנות ביחס לרבנות
הראשית אינן טעונות אישורה.

היו"ר ז. ורהפטיג:

לדעתי, המושג, רב מקומי" הוא מלאכותי בהחלט
לצורך חוק זה. בתור מושג משפטי אין הוא קיים
בשום חוק, אפילו לא בתקנות כנסת ישראל. אני חושב שאם מושג זה יוכנס לחוק
המתכוון למנוע הונאה בענייני כשרות, הוא ירבה מחלוקת בישראל משום שכל רב
יוסי"ן שהוא בתוקף תפקידו רב מקומי לצורך החוק. זאת אומרת, שרב אחד
שני יטריף והאוכלוסיה תהיה מבולבלת לגמרי.

מ. בגין:

אם הממשלה סבורה שחוק זה אינו טוב, תאמר זאת
ואת יחסך בה. אבל אם הממשלה חושבת שהחוק הוא טוב ונחוץ, צריכה
לומר מיהו הרב המוסמך לתת הכשר. בכל אופן, אין זה לכבוד העניין
לגיי-בהירות. לכן אני מציע לא לקבל את המושג, רב מקומי" לצורך חוק זה.

י. רוזנברג: לא זו בלבד שהמושג המוצע בא לגרום לאי-בהירות, אלא שבכוונה מכניסים אותו להצעת החוק. אם אנו רוצים לבנות בארץ חיים יהודיים, עלינו לבנותם כשורה. כל אחד זוכר איזו הפקרות היתה בשטח הכשרות בערי הגולה. אני חושב שההצעה, אם תקבל, תהיה דוגמה רעה מאד לאוכלוסיה המקומית ועוד גרועה מזו לקהילות בחוץ-לארץ, בהן יש בלאו הכי הרבה מחלוקת.

אין לקבל כל הצעה מבלי לראות את מבנה המערכת הרבנית. אין בשום מקום רב, שסולם האוטוריטטה אינו מתמשך ממנו ועד לרבנות הראשית. הרבנות הראשית המוכרת בחוק, היא יכולה לתת חופה וקידושים ולהכריז על גירושין; היא שצריכה להיות ממונה ואחראית לענייני הכשרות. מי שרוצה בחוק-אמת שימנע הונאה בענייני כשרות, אינו צריך להציע חוק שמרובות בו הפרצות. אם אין רוצים בחוק כזה - צריכים לומר זאת במפורש.

שר הדתות: חוק זה בא לתזק את ענייני הכשרות, משום שהוא מאפשר להעמיד לדין פלילי אדם המציג מצרך בלתי-כשר ככשר. עד היום, ענייני הכשרות נתונים לסמכותו של רב מקומי; היינו, רב שהוסמך מטעם הרבנות הראשית, כי לא יכול להיות רב מקומי שלא אושר על ידי הרבנות הראשית. הסדרים ימשיכו להיות כפי הם, אלא שלפי החוק אפשר יהיה להעמיד לדין מי שעסוק בהונאת הציבור.

היו"ר ז. ורהפטיג: שר הדתות אומר שרב מקומי הוא רב שהוסמך לכך על הרבנות הראשית או הוסמך על ידי מי שהוסמך על ידי הרבנות הראשית. האם אפשר לכתוב זאת בחוק?

שר הדתות: אין צורך בזה; זה מובן מאליו.

ח. צדוק: הצעת המשלה ברורה לגמרי, אלא שהיא שונה לגמרי מהצעת חה"כ ורהפטיג.

לפי תקנות כנסת ישראל קיים מושג של "רב קהילה", שמינויו טעון אישור מועצת הרבנות הראשית. שמענו ששר הדתות עומד להתקין תקנות שיהיה בהן משום עדכון ההוראות בדבר מינוי רבנים. שמענו שגם בתקנות החדשות ישמר העיקרון של מנוי רבנים מקומיים. לכן המושג של רב מקומי הוא ברור לחלוטין, שזהו אדם שנתמנה לתפקידו ומינויו אושר על ידי מועצת הרבנות הראשית.

ההבדל בין שתי ההצעות בזה שלפי הצעת המשלה רב שנתמנה ומינויו אושר על ידי מועצת הרבנות הראשית - כהונתו נושאת עמה סמכות לפסוק בענייני כשרות, ואילו הצעת חה"כ ורהפטיג דורשת לצורך חוקזה הסמכה מיוחדת מטעם הרבנות הראשית. אם מאשימים מישהו ביצירת אנדרלמוסיה, הרי נדמה לי שהצעת חה"כ ורהפטיג היא אשר תגרום לכך, משום שכיום ענייני הכשרות הם בסמכותו של רב מקומי. אם נדרוש אישור מיוחד מאת מועצת הרבנות הראשית לצורך חוק זה, נגיע למצב שבאותו מקום יהיה רב מקומי מוסמך שלא יהיה מוסמך לפסוק בענייני כשרות ורב מקומי שני, שיהיה מוסמך לפסוק בעניינים אלה. אינני סבור שזהו המצב הקיים כיום. ההצעה הזאת עשויה רק לגרום לאנדרלמוסיה.

לגבי ההצעה לומר "הרב המקומי", בה"א הידיעה, אני מבין את הרצון שתעודת הכשר לבית-עסק מקומי תהיה חתומה על ידי רב של אותו המקום. אבל מכיוון שיתכן לפי התקנות הקיימות כיום - ואני מניח שגם לפי התקנות שיוחקנו - שבמקום ישוב אחד יהיו מספר רבנים מקומיים, אינני רוצה למנוע אפשרות זו לצורך חוק זה. לכן מוטב לא לכתוב את ה"א הידיעה.

ב. אזניה: עניין הכשרות הוא עניין מצפונטי. לכן, אם כוונת מציעי החוק היא להבטיח את הכשרות, אני מצייע ללכת בדרך שתחייב כי על כל מצרך כשר תהיה חתימה של רב פלוני, או אלמוני. האחריות לכך אם חתימת הרב משמשת עדות מספקת לכשרות המצרך היא על הקונה. הוא יחליט אם לסמוך על חתימת הרב שהכשיר את המצרך. אם לדעת הקונה אין רב פלוני סמכות מספקת בענייני כשרות, הוא לא יסמוך אף על ההגדרות שבחוק. יש גם יהודים שלא יראו את חותמת הרבנות הראשית כהוכחה מספקת לכשרות המצרך. עיקר הוונת החוק היא למנוע הונאת ציבור וזאת אפשר להשיג בדרך שהצעת, על ידי חתימת רב זה או אחר על המצרך המצוייז ככשר. יהודי מחוץ-לארץ המדסדס בענייני כשרות. ישאל מהו הרב

י. רוזנברג:

אני מוכן לקבל את ההגדרה של חה"כ צדוק,
כי רב מקומי הוא רב הקהילה לפי תקנות

כנסת ישראל, ולכתוב זאת בחוק.

לחה"כ אזניה יש שומעים רבים במחנה אחר
האומר שעם ישראל מורכב מעמים רבים ובל אחד יפנה לרב שלו, כי אין סמכות
מרכזית של המדינה. אם המדינה אחראית לעניני נשואים וגירושים, הרי שאין
הפרדה בין דת למדינה והמדינה צריכה להיות אחראית גם לעניני כשרות.

הצעת הממשלה אומרת שיכולה להיות הפקרות
בעניני כשרות, כי כל אחד יהנה מהספק, כפי שאמר היועץ המשפטי. אם רב
לא ירצה לתת הכשר למישהו, יוכל אותו אדם למצוא לו 10 אנשים, להקים
בית כנסת ולהכריז על עצמו כעל רב מקומי, ויימצאו אנשים שיראו בו רב.

שר הדתות: אבל הוא לא הוסמך.

י. רוזנברג:

אך יש לו בית-כנסת משלו. בחוץ-לארץ יש
דוגמאות של 'דבנים' כאלה למאות. בחוץ-לארץ

אין לנו כל אפשרות למנוע זאת, גם כי שם מנסים לחוקק חוקי כשרות

אני פונה לממשלה בבקשה שתסכים לכלול
בחוק הגדרה של "רב מקומי" בין אם זו ההגדרה של שר הדתות או של חה"כ צדוק.
מוכרח להיות בחוק הגדרה כלשהי.

היו"ר ז. ורהפטיג:

אני מתפלא שחה"כ אזניה אינו עקבי בדעותיו.
אינני מניח שחה"כ אזניה היה מסכים שכל

אדם יוכל לעסוק בריפוי חולים ובלבד שיודיע ברבים את שמו ואת השכלתו.
אם ביחס לרפואה צריך להגן על התמימים, מדוע אין לעשות זאת גם בעניני
כשרות?

אני דורש מהממשלה שתביא לפנינו הצעת
חוק ברורה. שר הדתות אומר שהרב המבשר צריך להיות רב מקומי שאושר
על ידי הרבנות הראשית בתור שכזה, אלא שאין צורך לכתוב זאת בחוק.
אומר היועץ המשפטי, שאם יהיה ספק לגבי סמכותו של הרב בעניני הכשר,
יפרשו את הספק לקולא.

מר כהן:

אני אמרתי שהרבנות הראשית משום-מה לא
תיזכר בחוק זה.

היו"ר ז. ורהפטיג:

ההגדרה שהוצעה על ידי היועץ המשפטי
פותחת פתח לכל מיני ספקא רבנים. אם
אין רוצים להזכיר את הרבנות הראשית, אפשר להזכיר את תקנות כנסת ישראל.
אם רוצים להשאיר את החוק ללא כל הגדרה של רשות מוסמכת או רב מוסמך,
אין זו רק פגיעה בכבוד הרבנות הראשית או תחילת חתירה לחיסולה, אלא זו
חתירה לחיסול הכשרות.

האם גם במקומות ובמוסדות שאין בהם
רב מקומי, לא יסכימו לומר "רב שהוסמך על ידי הרבנות הראשית"?

גם אם נמצא הגדרה של "רב מקומי",
רצוי להזכיר את הרבנות הראשית, משום שהיא צריכה להיות האינסטנציה
של ערעור על החלטת הרב.

אני רוצה בדברי להעמיד את שר הדתות
על הסכנה שהוא מעמיד בה את הענינים הדתיים במדינה. שאלתי את שר
הדתות אם הרבנות הראשית אישרה את התקנות החדשות שהוא עומד לפרסם,
ועל כך ענה לי שאין צורך באישורה.

מר כהן: נכון.

היו"ר ז. ורהפטיג:

שר הדתות אינו צודק מבחינה משפטית. ב.

בפקודת העדות הדתיות נאמר שכל התקנות בעניני העדות יוכלו להתפרסם רק לפי דרישת העדה הדתית הנוגעת בדבר. בחקנות כנסת ישראל נאמר כי לענין מינוי רבים ייעשה הדבר על ידי הרבנות הראשית והוועד הלאומי. הרבנות הראשית היא הנציגות המוכרת של העדה היהודית. כיצד יכול שר הדתות לפסול את הנציגות המוכרת? כיום שר הדתות הוא רב בישראל. אבל שר דתות יכול להיות גם אדם חופשי אולי גם לא-יהודי. כיצד יוכל הוא על אחריות מצפונו לפרסם תקנות בדבר מינוי רבנים, מבלי לעשות זאת על יסוד דרשה או אישור של הרבנות הראשית.

מר כהן:

זה על יסוד חוות-דעת של היועץ המשפטי.

היו"ר ז. ורהפטיג:

האם שר הדתות יכול היה לפרסם תקנות גם בדבר מינוי בישופים? כיצד יכול שר הדתות, שהוא רב בישראל, לפסוח, לחסל את הרבנות הראשית בענין כה חיוני כמינוי רבנים? האין זו הפקרת הרבנות בישראל בידיים שאולי אינן דתיות? זה בניגוד לחוק ופותר פתח לפניו לבג"צ. אני יכול להבין שיש במדינה זו מי שרוצה לארגן את כל שטחי החיים בה, אך להשאיר כאוס בשטח הדת; היות והרבנות הראשית מארגנת את כל עניני הדת במדינה, לא יזכר שמה בחוק זה. אבל כיצד יכול שר הדתות לתת יד לזה?

שר הדתות:

הסכמתי לאי-הכללת הרבנות הראשית, צם כי בתחילה התנגדתי לכך. הסכמתי, מפני שהחוק הוא חוק פלילי וניתן לפיו להעמיד לדין כל העובר על הוראותיו. נשאלת השאלה מה יהיה עם חברי אגודת ישראל או נטורי קרתא, כאשר הם יפתחו אטליז. הואיל והם לא יפנו לרבנות הראשית לקבל הסמכתה והכשרתה, יוצא שיצטרכו להעמידם לדין. האם לכך הכוונה?

מכיוון שיו"ר הוועדה נגע גם בענינים

אחרים מחוץ לחוק זה, ברצוני לענות לו. גם בעת שבחו במשרד הדתות הותקנו תקנות שלא אושרו על ידי הרבנות הראשית.

אני מוכרח לדבר במעמד זה, אם כי אינני רוצה. היה ענין של בית דין נוסף. שלחתי בענין זה מכתבים לרבנות הראשית, ועד היום לא קיבלתי חשובה.

ביום בו שלחתי את הצעת התקנות לממשלה, שלחתי גם לרב נסים. במקום לקרוא למועצת הרבנות הראשית ולדון בתקנות, הוא שלח לי איזה מכתב, גועל נפש. דווקא תקנות אלו באות לחזק את הרבנות הראשית. עד היום יש הפקרות בעניני כשרות ומינוי רבנים. מדי פעם ממנים אנשים חדשים ומוכרחים למצוא תקציב עבורם. במקומות רבים יש כמה רבנים שנתמנו לפי החוק.

הרב נסים, לאחר שקיבל את הצעת התקנות, צריך היה לקרוא למועצת הרבנות הראשית, הוא לא עשה זאת עד היום הזה. הוא הדין ביחס לבית-הדין הנוסף. עם רבנות ראשית כזאת לא אוכל להתחשב. אם מצב זה ימשך, לא אני אלא הרב נסים יחריב את הרבנות הראשית. אמנם הרב נסים הוא רב ראשי, אבל כאשר אני שולח לו מכתב, צריך הוא לענות לי. אין הוא מוסמך לדבר בשם מועצת הרבנות הראשית, בטרם קרא לה.

היו"ר ז. ורהפטיג:

אני מצטער על הביטוי הבלתי-פרלמנטרי "גועל נפש".

מר כהן:

אני חולק על דעת יו"ר הוועדה, שתקנות אשר מתקין שר הדתות גם בעניני בחירת רבנים וגם בענינים הנוגעים לתקנות כנסת ישראל טעונות אישור הרבנות הראשית. כאשר היינו תחת שלטון זר, כי אז אמנם ייצגה הרבנות הראשית את העדה היהודית בענינים דתיים בפני השלטון הזר. היום, הכנסת מייצגת את העם בכל הענינים. העם הוא סוביריני ואינו טעון ייצוג. כל הוראה המסמיכה את הרבנות הראשית לייצג את העדה היהודית היא מבוטלת ואין לה כיום כל תוקף.

מר כהן:

לפי פקודת העדות הדתיות, מוסמך שר הדתות
על פי בקשת העדה הנוגעת בדבר לתת הוראות

ביחס לארגונה של אותה עדה. הירם העדה הנוגעת בדבר הוא העם היהודי
כולו היושב בציון ומסופקני אם אפשר לקרוא לו עדה. אם יש צורך בבקשה
כלשהי, כי אז צריכה היא לבוא מהממשלה, שהיא מייצגת את העם, ובבבואדי
לא הרבנות הראשית. תמיד נהגנו שהממשלה ביקשה את שר הדתות להתקנין
תקנות בקשר לארגון עדה דתית כלשהי. כאשר היה מדובר בעדה המוסלמית,
נתקבלה בממשלה החלטה לבקש את שר הדתות שיתקין תקנות ביחס לארגונה.
אני חושב כי גם החלטה זו מיותרת והיא שארית התחיקה הקולוניאלית שעדיין
נמצאת אצלנו בחוקף. אבל כדי לצאת ידי חובה, אמרנו שהממשלה צריכה
לבקש את שר הדתות.

אשר לטענה כי הצעת החוק, כפי שהממשלה

מסכימה לה, תביא לאנדרלמוסיה ולחילוקי-דעות, הרי ברור כי דווקא
היהדות הדתית מחולקת בינה לבין עצמה לגבי סמכויות הרבנות הראשית.

אני חצה לדבר לאלה שהכשרות קרובה ללבם.

אם אומרים שיש צורך בחוק המבטיח מצלך כשר לכל האדם הרוצה בכך, כי אז
הדבר הראשון העומד לנגד עינינו הוא שאין דעה אחידה בשאלה מה כשר ומה
אינה כשר. מה שכשר בשביל יהודי פלוני, הוא טריפה בשביל יהודי פלמנני -
ושניהם אדוקים. אנשי נטורי קרתא יאמרו על ההכשר של הרבנות הראשית, כי
זהו פגול טריפה וכל מי שיגע במצרך כזה סופו מר ואילו מצד שני, יהודים
הנאמנים לרבנות הראשית לא יגעו במצרך שהוכשר על ידי בית-דין צדק של
הקהילה האשכנזת בירושלים, ולא דווקא מטעמי כשרות. מצב זה אינו חדש,
הוא היה קיים כבר בגולה.

הממשלה חייבת לדאוג לכל חלקי האוכלוסיה.

היא צריכה לדאוג שאיש נטורי קרתא יוכל לאכול אוכל כשר לפי מושגיו ויזכה
לאותה הגנה, הניתנת למי שמחפש את ההכשר של הרבנות הראשית. על כן טוענים
שהממשלה מכניסה אנדרלמוסיה בעניני הכשרות. אבל הבדלי גישה לגבי עצם
הכשרות קיימים זה מזמן והרבנות הראשית בישראל במשך כל שנות קיומה
לא הצליחה לעקרו מהשורש. ידוע שהמחלוקת רק גברה והעמיקה במאד.

הכנסת, המייצגת את העם כולו, אינה יכולה

לתת גושפנקה לכשרות של הרבנות הראשית דווקא, כי אין זו הכשרות בה"א
הידיעה. יש עוד סוגי כשרות אחרים במדינה. משום כך החליטה הממשלה
שלעניני כשרות לא תיזכר בחוק הרבנות הראשית לישראל. אין להשוות את
עניני הכשרות לעניני נשואין וגירושין, כי לצורך ענינים אלה הקימה
הכנסת בית-דין רבני בעל סמכות שיפוטית. אין בית דין זה זהה עם הרבנות
הראשית בתור אינסטנציה דתית. זהו בית דין רבני בלתי-תלוי, השופט את
כל חלקי האוכלוסיה, וסמכותו בלעדית. לגבי נשואין וגירושין טענו שאם
לא יהיה בית-דין מוסמך ומוגדר, כי אז ייקרע בית ישראל לגזרים ולא יתקנה לו
קיום בתור עם. אבל אין סכנה כזאת נובעת מעניני כשרות. על כן אין
כל ענין לתמוך בחוק זה דווקא בשחיטה שהוכשרה על ידי הרבנות הראשית.

אם כך, אין צורך בחוק.

י. רוזנברג:

מר כהן:

אני תמיד אמרתי שהחוק הקיים מספיק.
אבל אם רוצים, אפשר לחוקק חוק מיוחד,

אלא שאין לתת לרבנות הראשית סמכויות שמבחינה מדינית ומשפטית אין היא
ראויה להן, כי אין לה ולא צריך להיות לה מונופולין בשטח הכשרות.

אני להגדיר את המושג "רב מקומי"

כדלקמן: "רב מקומי - מי שנחמנה או נבחר רב מקומי על פי תקנות
שהתקנו על ידי שר הדתות".

בתקנות ייקבע באופן ברור כיצד בוחרים

או ממנים רב מקומי.

ש. יוניצ'מן:

אנני סבור שכל חקיקה חדשים מספר לפני
הבחירות מושפעת מגורמים רבים שאין להם

קשר לעצם החוק. אני מייעץ ליו"ר הוועדה לחשוב אם כדאי שהחוק יתקבל
באותה מהדורה, כפי שהוא עשוי להתקבל על ידי הרוב.

ש. יוניצ"מ:

אינני חושב כי הדאגה לאגודת ישראל או
לנסורי קרתא היא אשר גורמת לאי-הזכרת
הרבנות הראשית בחוק. אני סבור כי הסבה היא בחוסר דאגה אובדאגה
מופרזת שלא ייזכר שם הרבנות הראשית מטעמים שמופב לא להזכירם, כי
אין הם מוסיפים כבוד. הרבנות הראשית היא אוטונומית ליהודי התפוצות,
ואינני יודע אם נעלה קרנה של המדינה אם כל הוויכוח הזה יצא החוצה.

אני מציע ליו"ר הוועדה לשקול אם
כיום זהו המועד המתאים לחקיקה מעין זו.

היו"ר ז. ורהפטיג:

ביום ב' הקרוב נדון בחוק החכרת קרקעות,
ואם נספיק - נתחיל לדון בחוק הבחירות (תיקון).

הישיבה ננעלה בשעה 11.10.